

Najpre preplivao Dunav, a potom „progledao“

Milan Petrović, poslednji živi svedok iz priče o radiju Slobodna Jugoslavija koji je emitovao svoj program iz Bukurešta pod patronatom Sovjetskog Saveza od 1949. godine

DRAGOSLAV A. SIMIĆ

Milan Petrović samo je godinu dana stariji od pokojne engleske kraljice Elizabete II. Rođen je u Beogradu 1925. i poslednji je živi svedok iz priče o radiju *Slobodna Jugoslavija* koji je emitovao svoj program iz Bukurešta pod patronatom Sovjetskog Saveza od 1949. godine. Milan i ja upozali smo se u Beogradu pre petneastak godina dok je još bio dopisnik *Politike*. Ovo je autentična priča koju sam objavio u novoj knjizi za čitanje i slušanje *Vek slikan mikrofonom*. Knjiga ima QR kodove koji vode na izvor, sajt *Arhiv Simić* tako da se uz pomoć pametnog telefona knjiga sluša.

Uprava državne bezbednosti u Beogradu u leto 1948. imala je informaciju da mladi pitomac *Vojne akademije* u Moskvi, Beograđanin Milan Petrović ima vezu sa ćerkom sovjetskog generala Timofeja Kornjejeva. Dovoljan povod da bude optužen za izdaju naroda. Pred odlukom: Goli otok ili bekstvo na istok - Petrović je preplivao Dunav, uveren da će preko Rumunije stići do lepe Ruskinje Maše. Imao je tada 23 godine.

Da stvari u Rumuniji nisu krenule drugačijim tokom, ovaj skoro romantični detalj iz života Milana Petrovića više bi bio interesantan za neki avanturistički roman. Ali nije tako. U Bukureštu, Petroviću je ubrzo postalo jasno da do Moskve neće stići. *Rezolucijom Informbiroa* i prekidom diplomatskih odnosa sa Jugoslavijom, u svim istočnoevropskim zemljama pokrenute su antititovske radiostanice i listovi koji su štampani na srpskohrvatskom jeziku. U Rumuniji je 1949. osnovan radio *Slobodna Jugoslavija* koja je emitovala svoj program iz Bukurešta. U toj radiostanici Petrović se prvi put oglasio, a u listu *Pod zastavom internacionalizma* objavio je svoj prvi članak 15. avgusta 1949.

Milan Petrović je rođen u Beogradu 1925. Završio je *Geodetsku školu*, a naše

vojne vlasti šalju ga na školovanje u Sovjetski Savez. Posle gašenja *Slobodne Jugoslavije* 1954. i otopljanja odnosa SSSR i Jugoslavije, Petrović diplomira filozofiju i radi kao urednik *Jugoslovenske redakcije* u *Radio Bukureštu*. U toku političkih previranja u Rumuniji 1989, svrstao se na stranu onih koji su bili protiv režima Čaušeskua. Posle demokratskih promena u istočnoevropskim zemljama 1990-ih godina, bio je stalni dopisnik iz Bukurešta, prvo *Večernjih novosti*, zatim *Borbe*, potom *Politike*.

Dorćolac i lepota u vojničkim čizmama

Da se razumemo, biće reči o istoriji, o događajima pre skoro 70 godina. Tada sam bio mlad. Imao sam 23-24 godine, bez životnog iskustva, vaspitan kao oficir *Jugoslovenske narodne armije*, geodeta. Da li nekog interesuje danas to da je postojala nekad radio-stanica *Slobodna Jugoslavija*? Neki kažu da, neki kažu ne. Jedan moj prijatelj ovde, stari Beograđanin, kaže: koga to, Milanče, interesuje? Ja mislim da ipak možda interesuje nekoga. Ali evo prvo moje priče koju je objavila *Politika* 2007...

U predvečerje jednog prolećnog dana daleke 1950, Dorćolac, stasiti crnomanjasti mladić, dobro obrijan i obilno namirisan kolonjskom vodom, zazvonio je na vrata jedne vile u bukureštanskoj četvrti Kotročenj, tačnije u *ulici Doktora Listera*. Došao je na ugovoreni sastanak sa lepom i koketnom Vidom, čije su prkosne loknice uvek bile izazovne. Već nekoliko puta su se videli i dopali su se jedno drugom. U dekoltovanom šlafroku, devojka se spušta nekoliko stepenika i izviruje na ulicu. Gleda levo-desno. Vidi se da je napeta. Usne su joj podrhtavale. Videlo se da je napeta, da se na nešto obazire. Dorćolac je upita šta joj je, da li se nešto desilo. - Ništa, ništa. Nešto mi se ne sviđa... Znaš šta

- javi mi se drugi put pa ćemo se videti. Sada nisam nešto raspoložena.

Te iste noći Vida N, Srpkinja iz rumunskog Banata, potporučnik obaveštajne službe *Sekuritetea*, bila je uhapšena pod optužbom da je tajno radila za „titovsku“ *Udbu*. Njen nesuđeni dečko Dorćolac saznao je o tome iz štampe, koja je vrvela od gromoglasnih napisa o „razobličavanju titovskih špijuna“. Bio je zapanjen. Pisalo se, i na suđenju tvrdilo, da je V. N. prisustvovala svim saslušavanjima Jugoslovena prebeglih u Rumuniju posle čuvene *Rezolucije Informbiroa* iz 1948. Ona je vodila zapisnike, prevodila na rumunski i na pisačkoj mašini otkucavala iskaze političkih emigranata. Između stranica stavljala je indigo koji je, kao agent *Udbe*, potom predavala *jugoslovenskoj vezi*. Tako se dešavalo da sve ono što su antititovski emigranti *poverljivo* izjavljivali u Bukureštu, bude odmah poznato i u Beogradu. I da tamo *padnu* mnoge ilegalne veze i dosta ljudi dospe za zator, pa čak i Golog otoka.

Vojni sud je mlađanu Banaćanku osudio na smrt streljanjem. Imala je tek 26 godina. Dorćolac je teško doživeo ono što se zbilo. Beše mu veoma žao lepe devojke. Ali, kočila ga je pomisao da su on i ona, ipak, kako je ispalo, pripadali dvama zavađenim taberima. Jer, i Dorćolac je bio politički emigrant, koji je izbegao Rankovićevu odmazdu. Bio je prvi koji se još avgusta 1948, preplivavši Dunav, našao u Rumuniji, gde mu je pruženo utočište. Tada mlada Banaćanka još nije radila za bukureštansku *službu*, tako da prvi Dorćolčevi emigrantski iskazi nisu prošli kroz njene ruke, odnosno nisu *indigovano* stigli i do *Udbe*.

Nakon 57 godina

Dorćolac je tek kasnije sreo Banaćanku i sa njom stupio u kontakt. Mlada, lepa i jedra Banaćanka dopala mu se iz više razloga. Jedan je bio i taj što je mogao da se devojci udvara na srpskom jer rumunski skoro uopšte nije znao. Osim toga, bili su, na neki način, kolege. I on je, do dolaska u Rumuniju, bio oficir. Sve je za njega bilo *rešeno* kad ju je video u zategnutoj suknji i vojničkim čizmama. Možda je ovo poslednje i bilo odlučujuće. On toga nije bio svestan, ali je u njegovoj glavi, sigurno, proradio jedan frejdoovski *crvić*, koji i služi posebnom objašnjenju. Dorćolac je 1944. dobrovoljno pristupio partizanskoj vojsci. Ratovao je na Sremskom frontu, a zatim u Bosni. Posle oslobođenja Bijeljine i Brčkog, dobio je prvi oficirski čin. Postao je zastavnik. Ranjen je u borbama za oslobođenje Slavonskog Broda i prebačen u vojnu bolnicu u Beograd. Rat je još trajao kad je on, inače iškolovani geometar, posle oporavka bio prekomandovan u tek osnovanu *Vojnogodetsku školu* na Kalemegdanu. Tamo, u pitoresknoj beogradskoj tvrđavi, *crvić* se usunjavao u njegov mozak.

Vojnogodetska škola bila je, naravno, vojni objekat. I, kao takvog, dok je rat tra-

jao, trebalo je štititi od napada iz vazduha. Uloga takvog zaštitnika poverena je odredu protivavionske artiljerije *Crvene armije*. Tačnije, jednom vodu sastavljenom samo od devojaka-ratnika. Taj čisto ženski vod „vadio je mast“ svim pitomcima škole. Kad bi vod sa nabrekli, plavokosim Ruskinjicama promarširao dvorištem ispred kasarne, svim bi pitomcima bukvalno curila voda na usta. Napućene grudi *protivavionki* izazivale bi uzdahe naših oficirčića. Zbog partizanskog *morala*, koji im je bio usađivan, Ruskinjice su bile nedodirljive za njih... U glavama su se rađala erotska priviđenja.

RADIO SLOBODNA JUGOSLAVIJA UČESTVOVALA JE, APSOLUTNO, U POLITIČKOJ BORBI. DIREKTNO. POSTOJALO JE UREDNIŠTVO, A MI SMO IMALI IZVESNU SAMOSTALNOST. OSNOVNE DIREKTIVE DOBIJALI SMO IZ MOSKVE, PRIUČAVALI SMO SE RADIO NOVINARSTVU

Dorćolac, prevejani beogradski šatrovac, sada već potporučnik, vodio je kolo u tim seksi-pričama. On bi zasmekavao svoje kolege: - Ja Ruskinjici ništa našao ne bih učinio. Samo bih je svukao i ostavio u čizmama. Zamislite lepo izvajano i nežno devojačko telo u grubim čizmama. Ova perverzija je *palila* i razbuktavala strasti. A Dorćolac je ispadao iskusni *dasa*. Naravno, on tada nije mogao ni da sanja da mu ta dosetka, koja mu se u podsvest uvertela kao frejdoovski *crvić*, zamalo nije došla glave pet godina kasnije kad je u Bukureštu sreo zavodljivu Banaćanku u vojničkim čizmama.

Onog prolećnog dana 1950. kad je zavezovao na vrata bukureštanskog stana potporučnika *Sekuritetea*, mlade Srpkinje iz Rumunskog Banata, Dorćolac je u svojoj podsvesti nosio erotske slike kojima se nekada zavaravao i naslađivao. Ali, i ovaj put te su slike ostale samo slike. Do *sudara* nije došlo. Privlačna Banaćanka je uhapšena i osuđena na smrt. Život je išao dalje svojim tokovima. Tri puta je izvedena pred streljački stroj. Banaćankin život je klesan tako da je ispalo da 1954, posle izmirenja Tita i Hruščova, rumunski komunistički vođa Georgiu Dež nju pomiluje i pusti sa robije. A 1956, po odluci tadašnje jugoslovenske vlade, ona je prebačena u Beograd i proglašena za narodnog heroja. Godinama je radila u nekom beogradskom auto servisu. Sada krcka kravo stečenu srpsku penziju.

Milan Petrović
u Bukureštu
1950. godine

Dragoslav Simić Milan Petrović

RADIO „SLOBODNA JUGOSLAVIJA“
IZ BUKUREŠTA,
IZVEŠTAVA

DRAŽESNI KGB

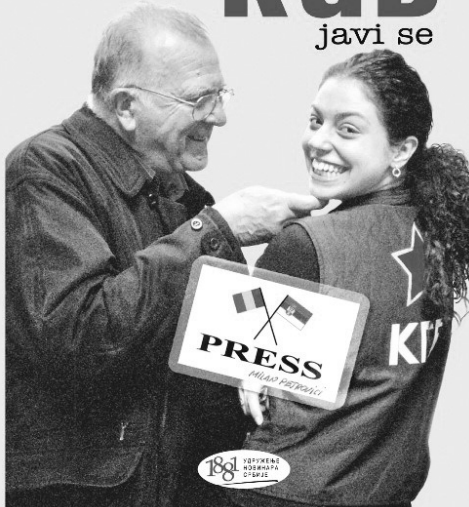
javi se

DRAŽESNI KGB ~ JAVI SE

Kako može KGB, ime sovjetske tajne policije, da bude „dražesno“? Čoveku se ledi krv na pomisao šta je ova tajna služba radila. U čemu je onda veza one ljupke devojke na korikama sa KGB? Bila je slučajna prolaznica na ulici, ogrnuta modnom jaknom KGB, kada je gospodin na slici, Milan Petrović, sreću i napisao autobiografsku priču „Dražesni KGB ~ javi se“. Po tom tekstu knjiga je dobila ime.

RADIO „SLOBODNA JUGOSLAVIJA“ je predmet priče Milana Petrovića, urednika „Slobodne Jugoslavije“ koja je emitovala program iz Bukurešta od 1949. godine. On oživljava na uzbudljiv način vreme Informbiroa. Iz knjige se vidi kako profesionalni život ovog novinara nije ostao na međi sukoba Tito – Staljin. Kroz Petrovićeve tekstove objavljene u novinama u rasponu od 1949. do 2008. prikazana je drama političkog emigranta koji je svojim životom nadrastao ideologiju kojoj je pripadao.

Ljubodrag Dimić recenzent:
Autorski pečat Dragoslava Simića u sećanju Milana Petrovića i rasporedu dokumenata doživljava se kao prepoznatljiv rukopis reditelja nekog uzbudljivog dokumentarnog filma ili televizijske emisije.

DRAŽESNI KGB ~ JAVI SE